

Ks. Leszek BORYSIUK*

BIERZMOWANIE SAKRAMENTEM KU WIERZE DOJRZAŁEJ

Treść: Wstęp; 1. Duch Święty udoskonala wiarę; 2. Droga dojrzewanania wiary; 3. Dojrzewananie wiary w rodzinie i we wspólnocie Kościoła; 4. Bierzmowanie dynamizuje dojrzewananie w wierze; Zakończenie; Streszczenie; Summary: Confirmation as a sacrament for mature faith.

Słowa kluczowe: bierzmowanie, ewangelizacja, formacja, inicjacja, sakrament, wiara.

Keywords: confirmation, evangelization, formation, initiation, sacrament, faith.

Wstęp

Chrzest zakłada wiarę. Jednak nie czyni człowieka w pełni dojrzałym, doskonałym w wierze. W dziedzinie duchowej człowiek musi dojrzewać. Tak, jak są pewne środki za pomocą których dojrzewamy fizycznie, intelektualnie, psychicznie, tak samo w życiu duchowym. Dojrzewananie w wierze, otrzymanej jako dar w sakramencie chrztu, dokonuje się dzięki sakramentom Eucharystii i bierzmowania, które pogłębiają wtajemniczenie chrześcijańskie rozpoczęte w sakramencie powtórnych narodzin.

Celebracja sakramentów inicjacji chrześcijańskiej wprowadza człowieka w egzystencjalną relację z Jezusem Chrystusem i Jego Kościołem.

* Autor, prezbiter diecezji siedleckiej, wyświęcony w 2004 r., dr teologii w zakresie liturgiki, absolwent Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, wykładowca liturgiki w WSD diecezji siedleckiej.

Wszczepienie chrzcielne w Chrystusa wymaga permanentnej troski o dojrzwanie zainicjowanej wiary. Istnieje bowiem niebezpieczeństwo zanikania życia duchowego przez wybór grzechu albo jego osłabienie przez zaniebywanie obowiązków religijnych oraz selektywny wybór wartości ewangelicznych w życiu codziennym¹.

Rozwój wiary swoich dzieci to jedno z podstawowych zadań rodziców. Oni podczas chrztu podjęli zobowiązanie wychowania dziecka w wierze. Odpowiedzialność rodziców winna być przeniknięta treścią adagium, autorstwa Tertuliana, które głosi, że chrześcijanami się stajemy, a nie rodzimy się – „fiunt, non nascuntur christiani”². Pomocnikami rodziców w dojrzewaniu wiary chrześniaka są rodzice chrzestni. Ich funkcja pomocnicza jest wyraźnie przypomniana podczas obrzędów chrzcielnych³.

Środowiskiem sprzyjającym procesowi formacji chrzcielnej jest wspólnota ochrzczonych, zatem Kościół domowy oraz wspólnota parafialna. Dokonuje się to w sposób organiczny. Wiara ochrzczonych rozwija się, gdy jest przekazywana. Jej wyznawanie przez starszych i ich życie z wiary stanowi pomoc do wzrastania w wierze zwłaszcza dzieci i młodzieży⁴.

Celem niniejszego opracowanie jest ukazanie sakramentu bierzmowania jako Bożej pomocy do rozwijania daru wiary, otrzymanego na chrzcie świętym. Ten rozwój jest naznaczony umiejętnością dzielenia się przez ochrzczonych doświadczeniem osobistego spotkania z Jezusem⁵. Zmierza zaś ku wierze dojrzałej, która winna kształtować życie człowieka, wtajemniczonego w misterium Chrystusa i Kościoła.

1. Duch Święty udoskonala wiarę

Wiara zainicjowana na chrzcie świętym potrzebuje pogłębienia i konfirmacji. Stąd bierzmowanie jest określane jako „confirmatio” tzn. utrwalenie, wzmocnienie. W języku polskim od XV w. używano terminu „byrzwowanie”, a już od XVI w. znana jest nazwa bierzmowanie. Tym samym polskie określenie nawiązuje do belki – bierzma – podtrzymującej strop domu⁶.

¹ A. Sielepin, *Ku nowemu życiu. Teologia i znaczenie chrześcijańskiej inicjacji dla życia wiarą*, Kraków 2014, s. 13.

² Tertulian, *Wybór pism III*, tł. D. Sutryk, E. Stanula i inni, Seria: „Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy, t. 65”, Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2007, s. 15.

³ B. Czyżewski, *Rola i zadania „gwarantów” w Kościele starożytnym oraz funkcja rodziców chrzestnych dzisiaj*, w: *Chrzest w życiu i misji Kościoła (III). Materiały z piątego sympozjum liturgicznego diecezji siedleckiej (Siedlce, 20.10.2007)*, I. Chłopkowska (red.), Warszawa-Siedlce 2008, s. 58-73..

⁴ Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, (07.12.1990), nr 2.

⁵ A. Sielepin, dz. cyt., s. 19.

⁶ B. Nadolski, *Liturgika*, t. III, *Sakramenty. Sakramentalia. Błogosławieństwa*, Poznań

Łaska bierzmowania pełni zatem rolę umocnienia, dopełnienia chrztu przez udzielenie darów Ducha Świętego. Nie jest to więc dopełnienie w sensie usunięcia jakiegoś braku.

Człowiek ochrzczony jest zjednoczony z Chrystusem. Jest wewnętrznie napełniony mocą Ducha Uświęciciela⁷. W sakramencie bierzmowania zstępuje na człowieka Duch Święty jako dar zmartwychwstałego Chrystusa. Paraklet przemienia ochrzczonego wewnętrznie. Dzięki jego otwarciu na dary Boże staje się ochrzczony pełen Ducha Świętego i Jego mocy⁸. Ochrzczony przez bierzmowanie jest wzmocniony, confirmowany i wtajemniczony w życie Chrystusa⁹. Dzieje się to przez namaszczenie krzyżmem świętym. Dokonuje go biskup, wkładając ręce na głowę bierzmowanego. Przez posługę biskupa, lub prezbitera w określonych sytuacjach, dokonuje się mocą Ducha Świętego pełniejsze upodobnienie bierzmowanego do Chrystusa¹⁰.

Formuła sakramentu bierzmowania mówi o tym, że Duch Święty jest znakiem, pieczęcią – „sphragis”, *wyciskającą niezatarte znamię na duszy ochrzczonego*¹¹. Pouczył o tym św. Paweł: „Tym zaś, który umacnia nas wspólnie z wami w Chrystusie, i który nas namaścił, jest Bóg. On też wycisnął na nas pieczęć i zostawił zadatek Ducha w sercach naszych” (2Kor 1,21-22). Sakrament bierzmowania wyciska w duszy duchowe znamię. Jest to znak, że Jezus Chrystus naznaczył chrześcijanina pieczęcią swego Ducha. Obdarzył chrześcijanina mocą z wysoka i uzdolnił, aby był Jego świadkiem (por. KKK 1304; por. Łk 24,48-49). To znamię oznacza także, iż bierzmowany potrafi lepiej zrozumieć swoją godność chrześcijańską, odnowioną mocą paschy Chrystusa¹². Ochrzczony przez sakrament bierzmowania zostaje obdarowany darami Ducha Świętego, który tak umacnia go w wierze oraz czyni go „kwalifikowanym” świadkiem Chrystusa. Te uzdolnienia duchowe są cechami dojrzałego chrześcijanina¹³.

Dary Ducha Świętego: mądrości, rozumu, rady, męstwa, poznania, pobożności i świętej bojaźni, stanowią pomoc w indywidualnym uświęceniu

1992, s. 60-66.

⁷ P. Muroń, *Kolejność udzielania sakramentów inicjacji chrześcijańskiej*, w: *Życie w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, K. Porosło (red.), Kraków 2014, s. 334.

⁸ Por. W. Świerżawski, *Eucharystia Chrystusa i Kościoła. Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*, Kraków 1982, s. 193.

⁹ Tamże, s. 196.

¹⁰ Tamże, s. 195.

¹¹ Cz. Krakowiak, *Sakrament bierzmowania w reformie liturgii II Soboru Watykańskiego*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin: 2012, s. 303-304; KKK 1304.

¹² Tamże, s. 304.

¹³ Por. J. Stefański, *Opieczętowany Duchem Świętym*, w: J. Stefański, L. Bilicki, A. Grzelak (red.), *Liturgia źródłem i szczytem życia Kościoła*, Gniezno 1993, s. 110.

przez wzrost wiary (KKK 1303). Mają one charakter charyzmatów, czyli łask, które uzdalniają bierzmowanego do budowania wspólnoty Kościoła. Dokonuje się to przez wykonywanie przez niego misji, wynikającej z bierzmowania¹⁴.

Ochrzczony, dzięki łasce bierzmowania, osiąga nową dynamikę rozwoju życia Bożego. Ten rozwój skutkuje pełnię tego życia, która w wymiarze sakramentalnym urzeczywistnia się przez Eucharystię. Komunia sakramentalna jest najpełniejszą w doczesności formą wspólnoty z Chrystusem¹⁵. Duch Święty do tej wspólnoty prowadzi ochrzczonego, łącząc go przez sakrament bierzmowania mocniej niż w chrzcie świętym, z Chrystusem uwielbionym. Silniej też wiąże go z całą wspólnotą ludzi wierzących¹⁶. Ta wspólnota jest miejscem dorastania człowieka do wiary dojrzałej¹⁷.

2. Droga dojrzewania wiary

Droga od chrztu do bierzmowania stanowi szansę do pogłębiania i umocnienia wiary w Jezusa Chrystusa. Jest to czas systematycznego przygotowania młodzieży do owocnego przeżycia sakramentu bierzmowania. Długość okresu przygotowawczego do przyjęcia sakramentu bierzmowania powinna wystarczyć, by kandydaci umocnili swoją więź z Chrystusem i Kościołem. Katechizacja bezpośrednia przy parafii winna być odpowiednio złączona z nauczaniem religii w szkołach. Konieczne jest więc przygotowanie dalsze i bliższe¹⁸. Droga dojrzewania wiary to nie tylko intelektualne poznawanie prawd katechizmowych, ale pogłębianie egzystencjalnej relacji z Jezusem Chrystusem. Temu pogłębianiu winny służyć różne działania duszpasterskie.

Ochrzczony jest ontologicznie włączony w misterium zbawcze. Jego więź ze Zbawicielem dokonuje się przez regularną, kilkuletnią katechizację. Jest to czas szkoły podstawowej i gimnazjum. Przygotowanie bliższe,

¹⁴ J. Kudasiewicz, *Rola Ducha Świętego w dziejach zbawienia*, w: L. Stachowiak, R. Rubinkiewicz (red.), *Materiały pomocnicze do wykładów z biblistyki*, t. 6, Lublin 1983, s. 75; Stefański, *Opieczetowany Duchem Świętym*, s. 110.

¹⁵ Por. W. Pałęcki, *Pytanie o liturgię. Misterium liturgii w życiu Kościoła*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, s. 75.

¹⁶ R. Perz, *Chrystus w naszej rodzinie. cz. 1*, Siedlce, Siedleckie Wydawnictwo Diecezjalne im. Św. Maksymiliana Kolbego, Siedlce 1983, s. 97.

¹⁷ Por. Perz, *Chrystus w naszej rodzinie, cz. 3*, Siedlce, Siedleckie Wydawnictwo Diecezjalne im. Św. Maksymiliana Kolbego, Siedlce 1985, s. 115; A. Kiciński, *Przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej*, „Ateneum Kapłańskie” 143 (2004) nr 573, s. 227-237.

¹⁸ B. Wysokińska, *Przygotowanie do sakramentu bierzmowania w diecezji siedleckiej w latach 1968- 1993*, Warszawa 1996, (Archiwum Biblioteki ATK, mps).

realizowane we wspólnotach parafialnych, winno być ukierunkowane bardziej na budzenie apostołskiej świadomości kandydatów do bierzmowania¹⁹. Bierzmowanie bowiem uzdalnia do podejmowania odważnie i na co dzień misji dawania świadectwa o wierze w Jezusa Chrystusa. A to ma się dokonywać wszędzie tam, gdzie żyje chrześcijanin, zatem w szkole, uczelni, zakładzie pracy czy w domu rodzinnym i środowisku zamieszkania.

Może być pożyteczne, aby w tym procesie wzrastania kandydatów ochrzczonych w wierze, wykorzystać niektóre elementy zawarte w katechumenacie dorosłych przygotowujących się do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego²⁰. Można zastosować obrzęd wprowadzenia kandydatów do wspólnoty parafialnej. Wtedy winni być obecni rodzice, chrzestni czy przyszli świadkowie bierzmowania. Obrzęd ten w obecności tak wielu ludzi ma uświadomić młodzieży, że bierzmowanie nie jest sprawą tylko osobistą kandydata, ale jest wydarzeniem eklezjalnym. Ochrzczony jest już członkiem wspólnoty Kościoła. Jako bierzmowany stanie się współodpowiedzialny za Jego rozwój.

Intensywniejszy czas formacji przed bierzmowaniem to szczególnie czas ewangelizacji. Ta zaś dokonuje się nie tylko przez katechezę biblijną, ale przez liturgię słowa Bożego, modlitwę błogosławieństwa kandydatów, także wręczenie krzyża czy Ewangelii jako księgi wiary, która winna towarzyszyć nie tylko w czasie formacji przed bierzmowaniem, ale w całym życiu bierzmowanego²¹. Duże znaczenie w przygotowaniu do bierzmowania ma kontekst roku liturgicznego. Inauguracja przygotowania do bierzmowania w adwencie, czy w okresie wielkiego postu albo podczas niedzielnej celebracji Eucharystii, uświadamia kandydatom, że ten sakrament stanowi sposób aktualizacji misterium paschy Chrystusa. Treści tego misterium są bowiem istotną treścią całej liturgii Kościoła.

¹⁹ S. Kisiel, *Postulaty realizacji wskazań Stolicy Apostolskiej w przygotowaniu do sakramentów świętych*, WDP 62 (1993) z. 1, s. 26.

²⁰ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, Katowice 2007, s. 41-110.

²¹ Wiele propozycji celebracji liturgicznych zawartych jest w poniższych opracowaniach: *Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Materiały dla animatorów do pracy w małych grupach w parafii*, Unitas, Siedlce 2016; B. Połec, *Uświęceni przez Ducha Świętego. Celebracje liturgiczne. Klasa III gimnazjum*, Biblos, Tarnów 2012; *Celebracje liturgiczne. Sakrament bierzmowania*, J. Szpet, D. Jackowiak (red.), Wydawnictwo Św. Wojciech, Poznań 2003; *Wierzę, bo chcę! Przygotowanie do bierzmowania*, red. P. Krzyżewski, Poznań 2014; *Przygotowanie do bierzmowania. Nabożeństwa inicjacyjne*, P. Tomasik (red.), Wydawnictwo Archidiecezji warszawskiej, Warszawa 2010; *Wyłyn na głębię. Celebracje, konferencje. Przygotowanie do bierzmowania. Materiały dla katechety*, T. Panuś (red.), Wydawnictwo Św. Stanisława BM, Kraków 2001.

W przygotowaniu do bierzmowania można odnowić przyrzeczenia chrzcielne. Taka celebracja przy chrzcielnicy nie tylko przypomni chrzcielne obmycie, ale może być okazją do dziękczynienia za dar nowego życia i łaskę wiary, jak również uświadomienia, że ich rozwój jest ciągle aktualnym zobowiązaniem.

Rozmowy kandydata z odpowiedzialnym prezbiterem lub animatorem grupy, w formie tzw. skrutynium, może być pomocne dla młodych ludzi nie tylko do zweryfikowania własnej intencji i motywu przyjęcia sakramentu bierzmowania, ale także zastanowienia się i wyboru sposobu kroczenia drogą wiary.

Takie rozmowy stanowią okazję dla duszpasterza, by mógł on lepiej poznać kandydata, ocenić jego sytuację życiową, rodzinną, i zobaczyć, co sprzyja, a co utrudnia przyjęciu Ewangelii. Te spotkania są okazją do głoszenia młodym kerygmatu, Dobrej Nowiny o Jezusie²². Przepowiadanie Jezusa umarłego i zmartwychwstałego może być pomocą dla kandydata, aby osobistym aktem wiary, tym raz jeszcze pełniej, przyjął Chrystusa jako swego Zbawiciela. On przecież jest pełną odpowiedzią na wszelkie problemy życia ludzkiego. Działania ewangelizacyjne wobec kandydatów będą pomocą do świadomego „uczestniczenia w wydarzeniu Pięćdziesiątnicy”. Ewangelizacja bowiem prowadzi do przemiana człowieka grzesznego w nowego człowieka. Jego zaś integralny rozwój w mocy Ducha Świętego stanie się owocnym wkładem na rzecz doskonalenie świata, w którym on żyje²³.

Propozycją duszpasterską jest „Indeks dla kandydatów do sakramentu bierzmowania”. Jest to swego rodzaju notatnik, dziennik duchowy, w którym młodzież może odnotować swoje przemyślenia oraz praktyki religijne. Chodzi tu nie tylko o uczestnictwo w niedzielnej Mszy świętej, ale w innych celebracjach liturgicznych oraz okolicznościowych nabożeństwach roku liturgicznego. Indeks nie jest formą rygorystycznego sprawdzania kandydatów, ile raczej pomocą do utrwalenia pewnych doświadczeń w swoim życiu duchowym. Tym bardziej, że ludzka pamięć jest krótka.

Zapisy w „Indeksie” będą przypomnieniem po bierzmowaniu, że warto korzystać z różnych form liturgicznych i pobożnościowych, które nie tylko wpisują się w tradycję religijną, ale stanowią pomoc do ożywienia życia chrześcijańskiego wybierzmowanych. Oni realizując swoją misję będą praktykować modlitwę, może systematyczną lekturę Biblii, ale dostrzegą

²² S. Czerwik, *Kerygmat- inicjacja- mistagogia. Trzy płaszczyzny formacji chrześcijanina w Kościele*, „Anamnesis” 24 (2001), s. 43-56; L. Knabit, *Kerygmat – praktyczne uwagi*, Wydawnictwo Ikona, Szydłówek 2013.

²³ J. Celej, *Ewangelizacja młodzieży – sakrament bierzmowania*, WDS 61 (1992) z. 9, s. 285.

wartość w nabożeństwie różańcowym w październiku, w roratach w adwencie, w Drodze krzyżowej w Wielkim Poście czy nabożeństwie majowym lub czerwcowym²⁴.

Duszpasterze w wielką roztropnością będą oceniać obecności kandydatów na różnych nabożeństwach. Taka rozważa jest konieczna, by nie nastąpił przesyt praktyk. Wtedy zamiast pożytku nastąpi odruch „odpoczynku” bierzmowanych po zbyt intensywnym przygotowaniu.

W czasie katechez i spotkań formacyjnych nie może zabraknąć aspektów biblijno – moralnych. Nauczanie Kościoła winno ukazać się w kontekście historii zbawienia, poznawanej w Starym i Nowym Testamencie. Przepowiadanie Dobrej Nowiny o zbawieniu rodzi odpowiedź wiary. Ona jest koniecznym warunkiem do przyjęcia bierzmowania.

Można w formacji do bierzmowania wykorzystać obrzęd przekazanie Symbolu wiary i Modlitwy Pańskiej. Obrzędy te powinny odbywać się we wspólnocie i w formie traditio-redditio. Kandydat najpierw otrzymuje od wspólnoty Credo, a następnie swoim wyznaniem wiary potwierdza przylgnięcie tym aktem do Chrystusa. Podobnie otrzymuje Modlitwę Pańską, by następnie odmówić ją z pogłębioną świadomością. Te elementy katechumenalne ożywiają ducha modlitwy. Jej praktykowanie przez bierzmowanego będzie zawsze źródłem odwagi do świadomego i odważnego świadectwa.

Na drodze dojrzewania wiary ważne jest systematyczne korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania. Częsta spowiedź ma ukształtować kandydata jako człowieka dojrzałego i odpowiedzialnego za swoje życie duchowe. W procesie formowania dojrzałego chrześcijanina pomocną może być praktyka dziewięciu pierwszych piątków miesiąca. W ten sposób kandydaci nie tylko korzystają z sakramentu spowiedzi i włączają się w celebrację Eucharystii, ale uświadamiają potrzebę wynagradzania Chrystusowi za grzechy innych ludzi²⁵.

Należy dołożyć starań, aby kandydaci do bierzmowania uczestniczyli w liturgii Wigilii Paschalnej. Udział w jej celebracji byłby, w pewnym sensie, szczytem całej formacji. Noc Paschalna jest szczególną formą celebracji misterium śmierci i rezurekcji wcielonego Syna Bożego. Kandydaci do bierzmowania, odpowiednio usposobieni przez katechezę poprzedzającą udział w Wigilii Paschalnej, mogą z wielkim pożytkiem duchowym wejść w usposobienie świadka Chrystusa ukrzyżowanego, który zmartwychwstał i żyje pośród swoich uczniów.

²⁴ Por. A. Sepioło, *Jak pomóc bierzmowanym zostać w Kościele? Doświadczenie diecezji gliwickiej*, „Homo Dei” 84 (2015) 2, s. 47.

²⁵ Por. J. Dzięga, *Wskazania Wydziału Nauki Katolickiej*, w: R. Perz, *W oczekiwaniu na Ducha Świętego*, Siedlce 2000, s. 4.

Przyjęcie sakramentu bierzmowania nie kończy procesu formacyjnego. On powinien być dopełniony przez przeżycie okresu mistagogii. Zadaniem tego jest doprowadzenie do pełniejszego włączenia nowo bierzmowanych w życie wspólnoty Kościoła²⁶. wprowadzenie ich w życie konkretnej wspólnoty eklezjalnej. Udział bierzmowanych w życiu parafii będzie się dokonywał przez kontakty z osobami i grupami parafialnymi. Bierzmowani w okresie mistagogii winni mieć okazję do lepszego poznania sposobów funkcjonowania parafii, zapoznania się z ruchami kościelnymi. Jest to czas, w którym podejmą decyzję włączenia się np. do Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, Ruchu Światło-Życie, Drogi Neokatechumenalnej czy Odnowy w Duchu Świętym albo apostołatu trzeźwości czy grupy charytatywnej. Wolontariat, szkolne koła Caritas czy Ruch Czystych Serc, promujący czystość to także formy aktywności bierzmowanych w parafii²⁷.

3. Dojrzewanie wiary w rodzinie i we wspólnocie Kościoła

Dojrzewanie wiary otrzymanej na chrzcie świętym domaga się odpowiedniego środowiska, łona, w którym wiara dojrzewa. Takim środowiskiem jest wspólnota Kościoła²⁸. Wiara nie jest prywatną sprawą człowieka. Domaga się ona wzrostu w lokalnej wspólnocie ludzi ochrzczonych. Wiara rodzi się w Kościele. Prowadzi do niego oraz w nim się rozwija, dojrzewa. Przypominał o tym papież Benedykt XVI stwierdzając, iż „moja wiara jest możliwa tylko na tyle, na ile żyje i porusza się w «my» Kościoła”²⁹. Kościół jest miejscem przekazywania wiary, miejscem, gdzie przez chrzest człowiek został zanurzony w paschalnej tajemnicy Chrystusa i włączony do wspólnoty Kościoła. Sobór Watykański II przypomina o tym w następujący sposób: „Podobało się jednak Bogu uświęcać i zbawiać ludzi nie pojedynczo, z wyłączeniem wszelkich wzajemnych powiązań, lecz ustanowić ich jako lud, który uznałby Go w prawdzie i Jemu święcie służył” (KK 9). Przypieczętowaniem wiary otrzymanej na chrzcie jest włączenie i trwanie we wspólnocie eklezjalnej. To w Kościele ochrzczony może doświadczyć darów Boga, zatem Jego Słowa, łaski oraz świadectwa miłości.

²⁶ Por. C. Bodzon, *Sakrament bierzmowania aktualizacją daru Pięćdziesiątnicy Paschalnej*, „Studia Płockie” 28 (2000), s. 67.

²⁷ Por. *Formularz protokołu wizytacji oceniającej katechezę parafialną przygotowującą do sakramentu bierzmowania w parafii w Kopciach* (Kopcie 3.05.2010), w: AKDS, Sprawozdania z egzaminów przed bierzmowaniem 2009-2010, s. 1.

²⁸ Z. Kiernikowski, *Można być człowiekiem religijnym i jednocześnie niewierzącym*, w: <https://ekai.pl/wydarzenia/wywiad/x16471/bp-kiernikowski-mozna-byc-czlowiekiem-religijnym-i-jednoczesnie-niewierzacym/> (09.09.2016).

²⁹ Benedykt XVI, *Katecheza wygłoszona podczas audiencji generalnej 31 października 2012 roku w Watykanie*, w: <https://ekai.pl/wydarzenia/x60215/wiara-domaga-sie-wspolnoty-kosciola/> (28.06.2016).

Celem właściwej formacji młodzieży „jest obudzenie zmysłu świadomej przynależności do Kościoła i odpowiedzialność zarówno za Kościół powszechny, Kościół diecezjalny jak i wspólnotę parafialną. [...] całe przygotowanie odbywa się we wspólnocie parafialnej. Ważną rolę w tym przygotowaniu winni odgrywać rodzice działający w harmonijnej współpracy z duszpasterzami, a także świadkowie bierzmowania, którymi nie powinni być rówieśnicy lub przygodnie zaproszeni ludzie, ale dojrzały katolicy, najlepiej rodzice chrzestni”³⁰.

Pierwszą wspólnotą dla człowieka jest rodzina, tworząca Kościół domowy. W tej wspólnocie wiara jest przekazywana i rozwijana. Pomocą w rozwoju daru wiary swoich dzieci są rodzice. Do tego zadania zobowiązali się na chrzcie świętym. Ta odpowiedzialność prowadzi do odpowiedniego przygotowania dziecka do inicjacji eucharystycznej przez Pierwszą Komunię Świętą. Troska rodziców o przekaz wiary jest ciągle aktualna. Oni są stróżami wiary swoich dzieci. Jako odpowiedzialni za ich dojrzewanie w wierze winni czynnie uczestniczyć w przygotowaniu swoich dzieci do namaszczenia ich Duchem Świętym³¹.

Na drodze ku wierze dojrzałej ważne jest świadectwo rodziców wobec dzieci. To świadectwo dotyczy zarówno wiary w Boga w Trójcy Świętej jedynego, jak też przynależności do wspólnoty Kościoła. Dziecko doświadczając w swojej rodzinie atmosfery wiary, od najmłodszych lat, zatem przez naśladownictwo, stara się naśladować dobre czyny swoich rodziców. Wartościowe są wizyty katechizowanych w domach rodzin, które chcą podzielić się radością chrześcijańskiego życia. Rodziny angażujące się w życie parafialne mogą dzielić się z bierzmowanymi doświadczeniem własnej drogi życia według Ewangelii. Dla wielu bierzmowanych jest to okazja do poważnej refleksji nad własnym życiem i roli Chrystusa w ich codzienności³².

W procesie dorastania do wiary dojrzałej ważną rolę odgrywają rodzice chrzestni. Kościół zaleca, by „równolegle do katechizacji przygotowującej do bierzmowania młodzieży, należy prowadzić katechizację dla świadków bierzmowania oraz rodziców dzieci”³³. W czasie takich katechez należy ukazywać rolę Ducha Świętego, który umacnia wierzących do wyznawania wiary i postępowania według niej. To Duch Pocieszyciel „udziela ochrzczonym siły, aby wzrastało w nich życie Boże. Pod Jego działaniem życie nadprzyrodzone rozwija się i umacnia”³⁴.

³⁰ J. Nowak, *W świętym Kościele siedleckim*, cz. 2, Siedlce 1998, s. 41.

³¹ Por. Sepioło, art. cyt., s. 49.

³² J. Bagrowicz, *Katechizm siedlecki. Próba odpowiedzi na nowe wyzwania*, TSS 7 (2010), s. 201.

³³ *Program duszpasterski na rok 1976/77. Człowiek w świecie współczesnym*, WDP 46 (1977) z. 1, s. 22.

³⁴ Tamże, s. 96.

Rodzice żyjący wiarą i zaangażowani w życie Kościoła parafialnego skuteczniej przekażą swoim dzieciom, że „bierzmowanie jest sakramentem, który przynosi wzrost i pogłębienie łaski chrzcielnej”³⁵. Rodzice praktykując życie modlitwy i życie sakramentalne są zachętą do naśladowania. To oni wspomagają proces dorastania w wierze swoich dzieci. Nie są jednak w stanie za nich podejmować decyzji. Jako pierwsi przekazicieli i świadkowie wiary pomagają swoim dzieciom w podjęciu decyzji przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz kierowania się w swoim życiu wiarą w Jezusa Chrystusa, jedynego Zbawiciela świata.

Tak realizują swoje wyznanie wiary, które składali podczas chrztu swoich dzieci, gdy na pytania: Czy wierzycie w Boga Ojca wszechmogącego? Czy wierzycie w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedynego? Czy wierzycie w Ducha Świętego? odpowiadali: Wierzymy.

W sakramencie bierzmowania sami kandydaci wyznają wiarę w Jezusa Chrystusa, Pana i Zbawiciela. Ich dojrzała odpowiedź na postawione pytania: Czy wierzysz? stanowi program życiowy. Wyznanie wiary bowiem nie jest tylko słowną deklaracją, ale świadomą i dobrowolną decyzją przyłgnięcia do Tego, który ludzi umiłował do końca, do Chrystusa. Bierzmowany wierzy, bo chce. Jest przekonany, że jedynym Panem i Zbawicielem jest Bóg obecny w trzech Osobach³⁶. Stanięcie przed rówieśnikami i wspólnotą Kościoła i powiedzenie swojego „wierzę” jest świadomym opowiedzeniem się za Chrystusem i wołaniem o przyście Ducha Poczyciela. Bierzmowanie jest sakramentem uzdalniającym do świadomego wyznawania wiary³⁷. W czasie liturgii sakramentu bierzmowania pytania o gotowość uwierzenia są kierowane bezpośrednio do kandydata. On osobiście wyznaje swoją wiarę.

W procesie przygotowania do bierzmowania ważne, wprost istotne, jest doświadczenie małej wspólnoty eklezjalnej³⁸. Nie jest dobrym rozwiązaniem głoszenie katechezy w kościele dla dużej grupy kandydatów. Konieczna jest katecheza w małych grupach liczących od dziesięciu do piętnastu osób. Takiej małej grupie winna towarzyszyć osoba odpowiedzialna – animator. Osoba animująca spotkania jest łącznikiem między nauczającym

³⁵ K. Baryga, *Znaczenie sakramentu bierzmowania w życiu chrześcijanina i konieczność katechezy przygotowującej do jego przyjęcia*, w: http://www.katecheza.diecezja.siedlce.pl/index.php?a=gl&s=67&szczeg=469&kat_arch_body= (3.04.2015 r.), s. 2.

³⁶ P. Krzyżewski, *Wierzę, bo chcę. Przygotowanie do bierzmowania*, Wydawnictwo Św. Wojciech, Poznań 2013.

³⁷ Por. Świerzawski, dz. cyt., s. 188; J. Stefański, *Liturgia dla każdego*, Gniezno 1995, s. 141.

³⁸ Por. Sepioło, art. cyt., s. 45.

Kościółem a kandydatami do bierzmowania³⁹. Animator jako osoba starsza od kandydatów jest dla nich świadkiem wiary. Może być także wzorem, że w życiu codziennym można kierować się zasadami ewangelicznymi. Małe wspólnoty eklezjalne są dla kandydatów do bierzmowania środowiskiem wzrostu wiary przez dzielenie się nią. Dla ożywienia głoszonych katechez należy zapraszać przedstawicieli różnych wspólnot modlitewnych i apostołskich. Osoby te jako katolicy świeccy mogą być bardziej przekonujący niż duszpasterz. Ich świadectwo życia wiarą w Chrystusa może zachęcić kandydatów do angażowania się w ruchy katolickie, działające na terenie danej parafii. Przez swoje świadectwo pokazują, że pielęgnowanie wiary i ciągłe w niej wzrastanie dokonuje się na co dzień. Być dojrzałym chrześcijaninem oznacza troszczyć się każdego dnia o osobista relację z Jezusem.

4. Bierzmowanie dynamizuje dojrzewanie w wierze

Często sakrament bierzmowania jest nazywany sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej. Pojawiają się też głosy o odłożeniu bierzmowania na późniejszy wiek, na lata nauki w szkole ponadgimnazjalnej. Przywołuje się argumenty, że kandydaci w tym wieku są jeszcze niedojrzali osobowościowo. Mylnym jest zestawianie „dojrzałości duchowej” z „dojrzałością fizyczną”⁴⁰.

Bierzmowanie nie jest sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej ale bardzo istotnym etapem ku takiej dojrzałości. Życie wiary i łaski zostało zapoczątkowane w sakramencie chrztu. Jest umacniane i udoskonalane przez Ducha Świętego w sakramencie bierzmowania. Ono bowiem stanowi ważny etap w procesie dojrzewania w wierze. Nie jest szczytem tej dojrzałości⁴¹. Bierzmowanie wraz z chrztem warunkuje dalsze dojrzewanie w wierze⁴²; oba te sakramenty są ze sobą ściśle⁴³.

Praktyka liturgiczna w Kościele łacińskim sytuuje bierzmowanie jako trzeci w kolejności sakrament inicjacji chrześcijańskiej. Kolejność udzielanych sakramentów chrzest, potem Eucharystia jako Pierwsza Komunia Święta i wreszcie bierzmowanie bywa przez niektórych duszpasterzy

³⁹ Tamże, s. 48.

⁴⁰ P. Muroń, *Kolejność udzielania sakramentów inicjacji chrześcijańskiej*, w: *Życie w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, K. Porosło (red.), Wydawnictwo Benedyktynów Tyniec, Kraków 2014, s. 360-361.

⁴¹ M. Zachara, *Bierzmowanie: drugi sakrament wtajemniczenia chrześcijańskiego*, w: *Życie w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, dz. cyt., s. 126.

⁴² Tamże, s. 126.

⁴³ T. Grabowski, K. Porosło, *Tajemnica namaszczenia – sakrament bierzmowania*, w: *Życie w Chrystusie według Ducha. Teologia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego*, dz. cyt., s. 136.

interpretowana jako proces dojrzewania w wierze, którego szczytem jest bierzmowanie. Liturgicznym szczytem całej inicjacji jest Eucharystia. Jednak dojrzałość chrześcijańska nie kończy się na Komunii sakramentalnej. Ona trwa przez całe życie ochrzczonego.

Bierzmowanie jest głębszym wejściem w misterium paschalne Chrystusa. Dokonuje się ono w klimacie wciąż dojrzewającej wiary. Człowiek obleczony w Chrystusa w chrzcielnym obmyciu zostaje namaszczoney Duchem Świętym w sakramencie bierzmowania, by doświadczyć liturgicznego szczytu chrześcijańskiego wtajemniczenia w Eucharystii. Przyjęcie sakramentu bierzmowania jest skierowane na wejście i utrwalenie chrześcijańskiego stylu życia.

Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego tworzą teologiczną jedność. Prowadzą do dojrzałości chrześcijańskiej⁴⁴. Ta zaś będzie się urzeczywistniać przez wysiłki, zmierzające do realizacji treści bierzmowania. Wiara będzie jawić się jako coraz bardziej dojrzała w tym, co się wydarzy po przyjęciu bierzmowania, na ile osoba wybierzmowana żyje po chrześcijańsku i odnalazła swoje miejsce w lokalnej wspólnotie Kościoła⁴⁵. Znakiem wiary dojrzałej jest kroczenie pod prąd mód i nowinek, a kroczenie za Chrystusem z własnym krzyżem swoich zobowiązań i odpowiedzialności⁴⁶.

Zakończenie

Duch Święty prowadzi człowieka po drogach wiary w Boga w Trójcy Świętej Jedynej. Ochrzczony posłuszny natchnieniom Parakleta otwiera się na przyjęcie Go jako Daru w sakramencie bierzmowania. Tego sakramentu, podobnie jak chrztu, którego jest dopełnieniem, udziela się tylko jeden raz. Wyciska on w duszy niezatarty znak przynależności do Chrystusa Zbawiciela.

Samo przyjęcie bierzmowania nie czyni chrześcijanina w pełni dojrzałym. Sakrament ten wprowadza na drogę ku wierze dojrzałej. Przygotowanie do bierzmowania i łaska sakramentalna dają możliwość rozwoju wiary. Środowiskiem jej wzrostu jest wspólnota eklezjalna jako Kościół domowy czy parafia. W przygotowaniu do bierzmowania mogą być pomocne elementy formacji katechumenalnej.

⁴⁴ J. Stefański, *Opieczętowany Duchem Świętym*, w: J. Stefański, L. Bilicki, A. Grzelak (red), *Liturgia źródłem i szczytem życia Kościoła*, Gniezno 1993, s. 108.

⁴⁵ Por. M. Zachara, art. cyt., s. 126.

⁴⁶ R. Sarah, N. Diat, *Bóg albo nic*, A. Kuryś (tł.), Warszawa 2015, s. 261.

Streszczenie

Zainicjowana we chrzcie świętym wiara winna być pogłębiana. Odpowiedzialność za rozwój wiary u swoich dzieci wzięli rodzice i rodzice chrzestni. Oni są pierwszymi przekazicielami wiary. Rodzina jako domowy Kościół i wspólnota parafialna to środowiska, w którym wiara dojrzewa. Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana. Dzięki szkolnej katechezie i życiu liturgicznemu wiara jest rozwijana. Poprzez duchowe przygotowanie kandydatów do bierzmowania z wykorzystaniem elementów katechumenalnych i pracy w małych grupach okres ten staje się impulsem do świadomego i mężnego wyznawania wiary. Bierzmowanie jest umocnieniem na drodze wiary, ono dynamizuje pogłębienie relacji z Jezusem i Jego Kościołem. Samo przyjęcie bierzmowania nie czyni chrześcijanina w pełni dojrzałym. Zaangażowanie w życie wspólnoty Kościoła i wyznawanie wiary w Jezusa wprowadza na drogę ku wierze dojrzałej. Po tej drodze wiary w Boga prowadzi człowieka Duch Święty, który w bierzmowaniu udziela obficie swoich darów.

Summary

Confirmation as a sacrament for mature faith

Faith – initiated in Baptism should be later increased. The obligation for the development of children's faith has been taken by the parents and the godparents. They are the first to transfer faith. A family as a house church and a parish community make the environment for faith to grow. Faith gets stronger while it is transferred. Thanks to religious education and liturgical life faith is developed. Through the spiritual preparation of the candidates for the sacrament of Confirmation, using catechumenal elements and working in small groups, this particular time becomes an impulse for a conscious and brave profession of faith. The Confirmation is an reinforcement of faith, it makes the relations with Jesus Christ and his Church deepened. The reception of the sacrament of Confirmation itself does not make a Christian fully mature. The involvement in the life of the Church community and the confession of faith in Jesus Christ lead to the way of mature faith. On this way of faith a man is led by the Holy Spirit, who gives his gifts generously in the sacrament of Confirmation.